Namazı Terk Etmenin Hükmü

Namaz, hicretten bir buçuk sene evvel İsrâ gecesi her mükellef üzerine farz kılınmıştır. İslam'ın, imandan sonraki en önemli emridir. Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) yedi yaşına girmiş olan çocuklara emredilmesini, on yaşına girdiklerinde üzerlerine daha birçok düşerek namaz kılmalarının sağlanmasını hatta bunun için hafifçe dövülebileceklerini buyurmuştur.[1]

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم مُرُوا أَوْلاَدَكُمْ بِالصَّلاَةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ وَاضْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرِ سِنِينَ وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِى الْمَضَاجِعِ

Amr b. Şuayb babsından o da dedesinden (Allah onlardan razı olsun), Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in şöyle dediğini rivayet etmiştir:***"Çocuklarınız yedi yaşma ulaştıklarında onlara namazı emrediniz. On yaşına geldiklerinde namaz kılmazlarsa onları*** (hafifçe)***dövün ve*** (o yaşa gelen çocukların)***yataklarını da ayırın."***[2]

Kitap, sünnet ve icma ile sabit olan namaz, farz-ı ayn bir ibadettir. Bu hususta Müslümanlar arasında her hangi bir ihtilaf söz konusu değildir.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

وَأَقِيمُوا الصَّلاَةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

"Namazı kılın, zekâtı verin. Rükû edenlerle birlikte siz de rükû edin."[3]

Bir diğer ayet-i kerimesinde Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلاَةَ فَاذْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلاَةَ إِنَّ الصَّلاَةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا

"Namazı kıldınız mı, gerek ayakta, gerek otururken ve gerek yan yatarak hep Allah'ı anın. Güvene kavuştunuz mu namazı tam olarak kılın. Çünkü namaz, mü'minlere belirli vakitlere bağlı olarak farz kılınmıştır."[4]

Peygamber Efendimiz(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur:

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ قَالَ صلى الله عليه وسلم بُنِىَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَإِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَحَجِّ الْبَيْتِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ

İbn Ömer (Allah onlardan razı olsun), Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: ***"İslam beş temel üzerine bina edilmiştir. Allah'tan başka ilah bulunmadığına, Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şehadet etmek, namaz kılmak, zekât***

vermek, Beytullahı haccetmek ve Ramazan orucunu tutmak” [5]

Namazın farz olduğuna dair icma eden âlimler, onu inkâr edenin kâfir olduğu konusunda da icma etmişlerdir. Bu konuda her hangi bir ihtilaf söz konusu değildir.

Bu denli önemli bir ibadeti Müslüman olanın yerine getirmemesi düşünülemez. Hatta o kadar ki sadece baş işareti (ima) yapabilecek olan bir hastanın dahi namazı terk etmesine ruhsat verilmemiştir. Namaz, bu önemine rağmen terkedilecek olursa onu terk eden hem dünyada hem de ahirette cezalandırılır.

Namaz kılmayanların Ahirette ki cezalarına ilişkin olarak Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ * عَنِ الْمُجْرِمِينَ * مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ * قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ

“Onlar cennetlerdedirler. Birbirlerine suçlular hakkında sorular sorarlar ve dönüp onlara şöyle derler: “Sizi Sekar’a (cehenneme) ne soktu?” Onlar şöyle derler: “Biz namaz kılanlardan değildik.”[6]

فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا

“Onlardan sonra, namazı zayi eden, şehvet ve dünyevî tutkularının peşine düşen bir nesil geldi. Onlar bu tutumlarından ötürü büyük bir azaba çarptırılacaklardır.”[7]

Namazı terk etmenin dünyadaki cezasına gelince: Hanefi fakihlerine göre; namazın farz bir ibadet olduğunu kabul ettiği halde, onu sırf tembelliği veya umursamazlığından terk eden kişinin cezası; hapsedilmesi ve namaz kılıncaya kadar dövülmesidir. Bu durumda ya tövbe edip namazını kılar, ya da hapishanede ölür. Orucu terk edenin cezası da budur.

Hanefilere göre Müslüman, namaz kılmadığından dolayı öldürülmez. Çünkü Peygamber Efendimiz(Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم لاَ يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنِّى رَسُولُ اللَّهِ إِلاَّ بِإِحْدَى ثَلاَثٍ الثَّيِّبُ الزَّانِ وَالنَّفْسُ بِالنَّفْسِ وَالتَّارِكُ لِدِينِهِ الْمُفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ

Abdullah (Allah ondan razı olsun), Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)’in şöyle dediğini rivayet etmiştir: ***“Allah’tan başka ilah olmadığına ve benim Allah Resulü olduğuma şahadet eden Müslüman bir kimsenin kanı*** (öldürülmesi)***asla helal değildir. Ancak üç şeyden dolayı helaldir; dul kadının zinası, cana karşı can[8], dini terk edip cemaatten*** (İslam’dan)***ayrılmak.”***[9]

Şafîî, Malikî ve Hanbelîlere göre namazı terk eden kişi mürted (dinden dönen) gibi üç gün tövbe etmeye çağrılır. Tövbe etmezse öldürülür. Ancak Şafii ve Malikilere göre öldürülme sebebi, Hanbelilerin ileri sürdüğü öldürme sebebinden farklıdır.

Şöyle ki; Şafîî ve Malikîlere göre namazı terk edenin öldürülmesi “hadden” dir. Zira namazı terk etmek; zina, iffete iftira, hırsızlık ve diğer şer’i cezalar gibi” haddi gerektiren bir suçtur. Yani ceza hukukunda işlenen suça karşı mahkemenin vereceği cezadır. Bu şekilde öldürülen, Müslüman olarak ölmüş olur. Kâfir olduğundan dolayı öldürülmüş olsaydı Müslüman ölüye uygulanan cenaze namazı ve sair işlemler ona uygulanmayacaktı. Fakat Müslüman olarak ölmüş olacağı için cenazesi kılınacaktır.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

نَّ اللَّهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلاَلاً بَعِيدًا

"Şüphesiz Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışındaki günahları, dilediği kimseler için bağışlar. Allah'a ortak koşan, kuşkusuz, derin bir sapıklığa düşmüştür."[10]

Bu konuda birçok hadisi şerif vardır. Bu hadislerden biri de Ebu Hureyre (Allah ondan razı olsun)'den rivayet edilen şu hadis-i şeriftir:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ إِنَّ أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ النَّاسُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ أَعْمَالِهِمُ الصَّلاَةُ قَالَ يَقُولُ رَبُّنَا جَلَّ وَعَزَّ لِمَلاَئِكَتِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ انْظُرُوا فِى صَلاَةِ عَبْدِى أَتَمَّهَا أَمْ نَقَصَهَا فَإِنْ كَانَتْ تَامَّةً كُتِبَتْ لَهُ تَامَّةً وَإِنْ كَانَ انْتَقَصَ مِنْهَا شَيْئًا قَالَ انْظُرُوا هَلْ لِعَبْدِى مِنْ تَطَوُّعٍ فَإِنْ كَانَ لَهُ تَطَوُّعٌ قَالَ أَتِمُّوا لِعَبْدِى فَرِيضَتَهُ مِنْ تَطَوُّعِهِ ثُمَّ تُؤْخَذُ الأَعْمَالُ عَلَى ذَاكُمْ

Ebu Hüreyre (Allah ondan razı olsun), Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in şöyle dediğini rivayet etmiştir:

"Kıyamet gününde kulun ilk hesaba çekileceği şey farz namazdır. Eğer bu namazı tam olarak yerine getirmişse ne güzel! Yerine getirmemişse ona şöyle denecektir: Bakın bakalım bu kişinin nafile namazı var mıdır?

Eğer nafile namazları var ise, noksan olan farz namazları nafile namazlarıyla tamamlanır. Sonra diğer farzlar için de aynı şeyler yapılır."[11]

Bu iki mezhebe göre namazı terk ettiğinden dolayı öldürülen kişinin cenaze namazı kılınır ve Müslümanların mezarlığına defnedilir.[12]

Ahmed bin Hanbel (Allah ondan razı olsun)'e göre; hiçbir özür olmaksızın namazı terk eden kâfir olacağından dolayı öldürülür.

Umursamazlığı veya tembelliğinden dolayı namazı terk eden kişi, önce namaz kılmaya çağrılır. Ona "Namaz kılarsan ne güzel! Kılmazsan seni katledeceğiz" denir. Bu davetten sonra kılarsa, ne güzel! Kılmazsa katli vacib olur. Ancak katledilmeden önce üç gün hapsedilir. Bu günler içerisinde her namaz vakti, namaz kılmaya çağrılır, katledilmekle korkutulur. Yine de kılmazsa katledilir.

Ahmet b. Hanbel bu görüşüne şu ayeti ve beraberinde birçok hadis-i şerifi delil getirmiştir.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

فَإِذَا انسَلَخَ الأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُواْ الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدتُّمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُواْ لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِن تَابُواْ وَأَقَامُواْ الصَّلاَةَ وَآتَوُاْ الزَّكَاةَ فَخَلُّواْ سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

"Haram aylar çıkınca bu Allah'a ortak koşanları artık bulduğunuz yerde öldürün, onları

yakalayıp hapsedin ve her gözetleme yerine oturup onları gözetleyin. Eğer tövbe ederler, namazı kılıp zekâtı da verirlerse, kendilerini serbest bırakın. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir."[13]

Bu ayete göre serbest bırakılma şartı tövbe edip namaz kılmasına bağlanmıştır.

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكَ الصَّلاَةِ

Câbir b. Abdillah (Allah ondan razı olsun), Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: ***"Kuşkusuz kişinin, küfür ve şirk ile arasında namazı terk etmek vardır"***[14]

Ezcümle:Hanefî, Malikî ve Şafiîlere göre tembellik veya umursamazlığından dolayı namazı terk eden kişi, namazın farz bir ibadet olduğunu kabul ettiği sürece kâfir olmaz. Ancak günahkâr bir Müslüman olur.

Çünkü bir kimsenin kelime-i şehadet getirdikten sonra cehennemde ebedi olarak kalmayacağına dair kesin deliller vardır.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ فَمَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ فَقَدْ عَصَمَ مِنِّى مَالَهُ وَنَفْسَهُ إِلاَّ بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ

Ebu Hüreyre (Allah ondan razı olsun), Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: ***"Lâ ilâhe illallah*** (Allahtan başka ilah yoktur) ***deyinceye kadar insanlarla savaşmakla emredildim. Artık her kim Lâ ilâhe illallah derse malı ve kanını benden korumuştur.*** (Malı alınamaz, kanı akıtılamaz[15].) ***Ancak bir hak nedeniyle*** (kısas edilmesi veya malının alınması)***gerekirse müstesna. Artık bu kimsenin hesabı Allah Teâlâ'ya aittir."***[16]

Hanbelilerin namazı terk edenin kâfir olduğuna dair getirdikleri hadisleri Hanefî, Şafiî ve Malikîler, namazı terk etmeyi helal kabul eden veya kâfirin müstahak olduğu cezaya çarptırılmayı hak eden manasında tevil etmişlerdir.

Özetle şöyle denir: Namazı inkâr eden kâfir olur. Hiçbir dini mazereti olmadığı halde sırf tembelliğinden dolayı namazı terk eden bir Müslüman, darbedilir ve kılıncaya kadar hapsedilir. Unutulmamalıdır ki bu tür cezaları uygulama şahısların işi değildir. Aksine yetkili makamların işidir.

Allah Teâlâ ***"Dinde zorlama yoktur"*** buyurduğu halde nasıl olurda namaz kılmayan kişi bu tür cezalarla namaz kılmaya zorlanabilir şeklinde akla gelen suâlin de cevabı şudur.

Evet, Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

لاَ إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لاَ انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

"Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk sapıklıktan iyice ayrılmıştır. O hâlde, kim tâğûtu tanımayıp Allah'a inanırsa, kopmak bilmeyen sapasağlam bir kulpa yapışmıştır. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir."[17]

Yani: Artık hak ile bâtıl açıkça ortaya çıkmış, biri diğerinden ayrılmıştır. İslam'da, dine girmek için zorlama yapmak yoktur. Doğru değildir. Öyleyse kim, şeytan ve putlar gibi, Allah'tan başka tapınılan tağutları/putları-şeytanı tanımaz da sadece Allah'ın, kendisinin rabbi ve hak mabudu olduğuna iman ederse şüphesiz ki o, en sağlam bir iman kulpuna yapışmıştır. O kulp kendisine sarılanı Allah'ın azabı ve cezasından kurtaracak olan en sağlam bir kulptur. Allah, kendi birliğini tasdik edenlerin ikrarını işiten, ihlas ve samimiyetlerini çok iyi bilendir.

Bazı âlimlere göre bu ayetin hükmü kaldırılmıştır. Fakat sahih olan görüş, bu ayetin hükmünün kaldırılmadığıdır. Bu âyet, İslam devletine Cizye vererek boyun eğen ehl-i kitaba dair uygulanması gereken ahkâmdan bahsetmektedir. Bunlardan, cizye verenleri İslam'a girmeye, İslam dinini kabul etmeye zorlama yoktur. Fakat İslam dininden dönenler bu hükmün dışındadırlar. Onlar, İslam'ı kabul etmeye zorlanırlar. Aksi halde mürtet olan şahıs katledilir.

Bir de ***"Dinde zorlama yoktur"*** ayet-i celilesiyle vurgulanan kişilerin İslam'ı kabul etmesi için zor kullanmanın doğru olmadığıdır. Yoksa namaz gibi dinin direği olan vazifeleri Müslümanların yerine getirmesi için yetkili makamların zorlama hakkı yoktur, manasında değildir.

Cemaatle namaz kıldığı bilinen bir kişinin Müslüman olduğuna hükmolunabileceği gibi hakkında bütün İslam ahkâmı cari olur.[18]

---

[1]*Muhammed Emin ibn Âbidîn*, Reddu'l-Muhtâr
[2]Ebu Dâvut, kitabu's-salat, bâb: meta yu'meru'l-gulam bi's-salat no: 495
[3]Bakara Suresi/43
[4]Nisa Suresi/103
[5]El-Buhari kitabu'l-İman, bab:el-İman ve kavlu'n-nebiyyi buniye'l-İslâmu ala hamsin no:8; Müslim, kitabu'l-İman bâb: kavlu'n-nebiyyi buniye'l-İslâmu ala hamsin no:121.
[6]Müddessir Suresi/40-43
[7]Meryem Suresi/59
[8]Yani kasten adam öldürme neticesinde yetkili makamlar tarafından uygulanacak kısas.
[9]El-Buharî, kitabu'd-diyât, bâb: 5; Müslim, kitabu'l-kasâme, bâb: ma yubahu bihi demu'l-Müslim
[10]Nisa Suresi/ 116
[11]Ebu Davud, kitabu's-salat, bâb:kullu salatin la yütimmuha sahibuha tetimmu min tadavvuihi no: 864
[12]El-Fıkhu'l-İslami ve Edilletuhu / Vehbe Zuhayli: 1/504
[13]Tevbe Suresi/5
[14]El-Buhari, kitabu'z-Zekât, bâb: vucubu'z-zekât; Müslim, kitabu'l-İmân, bâb: el-emru bi kıtali'n-nas hatta yekulu lâ ilâhe illellâh.
[15]Yani malı ve canı artık bize emanettir. Onu İslam mahkun-i'd-dem yani canı ve malı heder edilemeyecek, devlet tarafından korunacak olan kişiler arasına alır.
[16]El-Buharî, Kitabu'l-cihad ve's-siyer, bâb:dua'u n-nebiyyi ile'l-islami vbe'n-nübüvvet; Müslim, kitabu'l-İman, bâb:el-emru bi kıtali'n-nas hatta yekulû lâ ilâhe illellah
[17]Bakara sûresi/256
[18]*Muhammed Emin ibn Âbidîn*, Reddu'l-Muhtâr